

Splošne vesti.

SE NEKOLIKO PRIPOMB.

Zadnji »Učiteljski Tovariš« prinaša pod naslovom »Cvetke političnih dnevnikov proti učiteljskemu stanu« dva citata, in sicer enega iz »Slovenčevega«, enega iz »Jutrovega« članka. Ta dva navedena citata pa služita nekoliko obširnejšega komentarja.

Oglejmo si predvsem »Slovenčeve« trditve. Ze takoj v početku moram poudariti, da je pisec tega članka naredil zelo veliko in neopustljivo napako s tem, da meče kratko malo vse učiteljstvo v en koš in ne pripozna niti »častim« izjem. Vsa namigavanja so tako zavita, da ima čitatelj vtis, češ, vsi učitelji so prečestniki, nemoralneži, pijanci, taptovi in pretepači. Tudi v oustavkih, kjer je govora o poedinih slučajih, je stvar zavita, da doči čitatec, ki povrsno čita članek, utis, da so vsi taki.

Čudno se mi dozdeva, kako more prinesiti tak članek list, ki vedno poudarja potrebo dostojnega tona tudi v časopisni polemiki. Ako bi napisal take psovke kak zakažen revolverski list se temu ne bi nihče čudil, da pa opsuje dostojen list na tako ogaoben način ves učiteljski stan, je čisto »cvetka političnih dnevnikov«. Naloli nismo pričakovali od strani političnih strank in njihovih glasil posebne naklonjenosti, toda takih izpačov napram učiteljskemu stanu nismo pričakovali, ko smo se borili za enotno stanovsko organizacijo.

Sedaj pa še nekoliko besed na »Jutrova« izvajanja. Tu se je pa postavil pisec članka na stališče protektorja učiteljske organizacije in njenega glasila. Seveda ni temu gospodu prav, da se je učiteljska organizacija otrsela strankarstva in nič mu tudi ni po godu, da »Učiteljski Tovariš« nima več naperjenega kopja proti gotovi stranki in ravno zato, trdi pisec, nas »Slovenec« psuje.

Ne gospodje — eni, kot drugi se motite, ako mislite na tak način razdvojiti naše vrste. Vse vaše klevete in pa »blagohotni« nauki ne bodo zalegli prav nič, kajti učiteljstvo je sprevidelo, kam ga dovede strankarstvo in pa medsebojna borba. Učiteljska organizacija se je postavila enkrat za vselej na strogo stanovsko stališče in bo vedno in povsod zagovarjala interese stanu in posameznika; vedno in povsod bo grajala krivice, ki se bodo delale učiteljstvu sploh in poedinu. Ničvredneže in izrodke stanu bo organizacija sama postavila na sramotni oden. Lastnih članov, ki so se pregrešili proti poštenosti in morali, pa organizacija ne bo nikoli in nikjer ščitila. Zato gospodje okoli političnih dnevnikov, ako so vam znani slučajji, ki ne morejo biti poedinem v čast — obsodite poedina in ne blatite stanu in učiteljske organizacije, ki ne odgovarja za dejanja poedincev. Vsak naj odgovarja za svoja dela — vsak naj pometa pred svojim pragom, pa bomo vsi prijatelji.

L. K.

— Sreski šolski nadzorniki. Izvršni odbor UJU je poslal prosvetnemu ministru vlogo, ki smo jo omenili že v prejšnji številki »Učit. Tov.« in ki v njej zahteva, da bodi šolski nadzornik osnovnošolski učitelj. Po težkih bojih si je izbojevalo učiteljstvo to pravico in zato je njegova upravičena zahteva: Osnovno šolstvo nadzoruj osnovnošolski učitelj! Kot je uvedena pri vseh drugih stanovih praksa, da so imenovani nadzorniki iz istega stanu, tako naj velja tudi za učiteljstvo isti princip. Izvršni odbor zahteva, da izbira nadzornike Prosvetni svet in to v sporazumu z Izvršnim odborom, kot je to že v prejšnjih vlogah naglašeno, ker ta najbolje pozna svoje člane, oziroma dobi najlažje o njih informacije in bi se s tem tudi odpravil kyarni strankarski vpliv na imenovanje nadzornikov.

— Odstavljenje nadzornikov. Prejeli smo in objavljamo: Ker je v številki 7 »Učit. Tov.« objavljeno odstavljenje sreskega šol. nadzornika Hinka Šumra in istočasno napad »Slovenca« na učitelje in šolske nadzornike, prosim objavite še, da ni proti g. Šumru znana nobena pritožba, ne uradno, ne privatno, tem manj kakšna krivda. Informacije so od metodajnih činiteljev. — Julija 1924 je postal g. dr. Korošec prosvetni minister, septembra istega leta je bil odstavljen med drugimi nadzornik g. Šumer. Ko je padla oktobra ista

vlada in nastopila nova, je bil novembra zopet imenovan. Julija 1928 je prevzel g. dr. Korošec predsedstvo vlade, sedaj septembra je g. Šumer zopet odstavljen. Ker osebno ni sta znana in ni nošenega stvarnega razloga, je moral gotovo kdo intrigirati. — Član uč. društva.

— »Selbsthilfe« — pozor! Naslovov plačujočih članov do danes še polovica ni vpisanih. Vljuda na prosim, da »blagovolijo« aktivni šolski upravitelji naše tovarišepokojence opozoriti na ta poziv, ki je zelo važen in nujen. Obvestilo o položaju sledi oktobra vsakemu prijavitelju. — Joško Bizjak, šolski upravitelj v Celju.

— Češkoslovaški učitelji v Sloveniji. Poročali smo že, da posetijo našo državo češkoslovaški učitelji z zavodov za slepo, gluhanemo in živčno bolno dečo. Ekskurzijo, ki šteje 35 članov, vodi znani češki pedagog Josef Zeman. Češki gostje so že prišli v Beograd, kjer posetijo grob neznanega vojaka in zavode za abnormalno dečo v Beogradu. Nato se odpeljejo v Kragujevac, v četrtek v Zagreb, v soboto ob 16.55 pa odpotujejo iz Zagreba v Ljubljano. V nedeljo in v ponedeljek si ogledajo Ljubljano, Bled in zavod za slepe v Kočevju, v torek 2. oktobra pa odpotujejo iz Ljubljane v domovino. V Sloveniji bodo češkoslovaški učitelji gostje mestne občine ljubljanske, odnosno zavoda za slepe v Kočevju.

„RADION“
pere sam in beli kot solnce!

se že tudi gornji slučaj rešil tem potom. Za Začetnice prihajata za sedaj v poštev Vidrova in Majcenova; v račun pa na vsak način treba vzeti tudi Flerčtovo, ki je napovedana za prihodnje šolsko leto. Morda jo ima pripravljeno tudi še kateri drugi? Kakor rečeno: uvesti treba enotno Začetnico in to tako, ki bo lahko služila dolgo vrsto let. Pri tej priliki moram še omeniti neko drugo zadevo. Ista številka »Slovenskega Gospodarja« napada na ogaben način dr. Zgeča kot dozdevnega avtorja omenjenega članka v »Večerniku«. A dotičnega članka on gotovo niti pisal ni! Za kakšne partizanske intrige on sploh nima smisla, kakor ga poznam. Ne nameravam ga braniti, ker to sam stori bolje (če se mu bo v tem slučaju zdelo vredno), hočem marveč opozoriti na zadevo s splošnega moralnega stališča. Silno redko so med nami posejani ljudje, ki žive in se žrtvujejo za svoje ideale. Da pri tem zadevajo te mehke, vizionarne narave ob kruto realnost, je sicer nujno, a tragično. Oni so movens napredka; trpe torej za druge. Tega trpljenja seveda ne more razumeti in ceniti oni, ki sploh nima čuta za duhovne vrednote in mu je dobra pečenka kulminacija duševnega zadovoljstva. Zanj ima samo roganje. In kar je v tem slučaju najhujše: to surovost zagreši javno »krščanski« list! Človeka navdaja strah za ljudstvo, ki se mu pod plaščem krščanstva nudijo taka barbarstva! Osterc.

— Ali nimajo 35-letniki socialnega čuta? Prejeli smo: Nekaj naših 35-letnikov noče prostovoljno oditi v zasluženi pokoj, dasi so svoje že preskrbeli in nimajo več materialnih skrbi za svoje otroke. Izgovarjajo se, zlasti upravitelji, češ, potem bom pa ob stanovanje, ki ga je v sedanjih časih resnično težko dobiti. To je nekaj, ki nekoliko drži, ne odtehta pa to žalostnega dejstva, da morajo vsled tega mladi, dela in kruha lačni abiturijenti in abiturientke še dalje oteževati socialni položaj svojih staršev! Po mojem mnenju mišljenje takih 35-letnikov, ni socialno, ni tovariško! Škodi pa tudi stanu, ki se po svoji organizaciji prizadeva, priboriti mu 32-letno službeno dobo. Država si sama od sebe pač ne bo nalagala večjih prostovoljnih bremen, ko pa vidi, da ima lahko veliko število zastojkarjev na razpolago; saj ti ki služijo nad 35 let, služijo zastojni! Njih pokojnine so enake plačil! In zato, ker taki služijo, morajo drugi tovariško stradati

šteto celo v dobro, če so uknili preko zakona slovenske razrede. Mnogokje je bila izrinjena slovenščina kot učni jezik v poslednjih višjih razredih že v teku predlanskega šolskega leta. V letu 1927/28 bi se moral vsiti pouk v slovenščini še v šestem, sedmem in osmem razredu. A zgodilo se je, kakor so nekateri napovedovali že pred začetkom šolskega leta. Na mnoge slovenske šole so bile imenovane samo laške učne moči in že to je izključevalo upanje, da bi zamogli slovenski učitelji vzdržati na svojih mestih materinščino v treh višjih razredih. Nekateri didaktični ravnatelji so spočetka še pustili, da se je pouk vršil v materinščini, seveda le tam, kjer so bile domače učne moči; zopet drugi so prepovedali pouk v slovenščini že takoj spočetka. Med letom pa je izšel ukaz, da naj se pouk v neitalijanskem jeziku ukine povsod in tako je bila zabrisana poslednja sled materinščine v naši šoli.

Tako so sledile šolske oblasti danim postavam. Ne čudimo se, saj je služilo preziranje postave le njihovi zlohotni politiki. Kaj tedaj zato, če je bila potajena zakonodajna avtoniteta in uničena veljavnost postave, samo da je bilo zadoščeno nacionalni požrešnosti in nestrpnosti.

Poleg tega, da je bila vsiljena vsem razredom italijanščina, je doživljala slovenska deca še pritisk in vabe za vpis v fašistovsko mladinsko organizacijo »Balilla«. Vse možno sti in vso oblast so preizkusili kako, da bi vjeli čimveč slovenskih otrok in jih oblekli v črno. Kot voditelje in zaupnike »Balille« na posameznih šolah so izbrali svoje ljudi. Po tem je pričelo vabljenje z lepo besedo in obljubami, a ko na to ni bilo odziva, tedaj so pričeli nekateri učitelji groziti, da bodo izgubili starši vojno, oziroma invalidno podporo. Vpisali so se sicer sinovi uradnikov in onih, ki so odvisni od Lahov, ali večina našega ljudstva se je izkazala kot strogo zavedna. Tudi napad s te strani se Lahom ni posrečil. Hudo je pri tem trpelo slovensko učiteljstvo. Oblast je gledala nanje s pazljivim očesom in registrirala obotavljajanja oziroma nemarnost pri agitaciji za vpis v fašistovsko mladinsko organizacijo.

Kakor lani, tako so bili povabljeni tudi letos nevpisani slovenski učitelji, da se vpišejo v ANIF. Medtem, ko se lani ni nihče odzval, se jih je vpisalo letos lepo število. Pričetkom šolskega leta 1927/28 je bilo nevpisanih še sedemdeset pet tovarišev, sedaj jih je pa komaj še štirideset. Oni, ki so se vpisali, so storili to zato, da bi se obvarovali premeščanja v notranjost države. Sicer pa je zelo dvomljivo, če jih bo vpis rešil. Lani smo imeli štiri slučaje premestitev vpisancev in sicer dveh članic Anifa ter dveh fašistov. Za predstoječe leto se obetajta slovenskemu učiteljstvu še številnejše premestitve, zato se režim ne bo mogel znesti samo nad počim številom štirideseterih, ki so ostali izven fašistovske organizacije. Tudi v vprašanju pristopanja v ANIF bi bilo najbolje, da bi bili slovenski učitelji obdržali stališče, ki ga je zavzela »Zveza« ob priliki prvega poskusa l. 1926.

Tako je poteklo prvo leto samo laške šole v Primorju. Slovenska narodna manjšina je oropana poslednje mrvice naravne pravice do vzgoje in izobrazbe v materinščini. Slovenski rod v Primorju nima več šole, zanj je šola mrtva. Delo, ki ga je prej vršila šola, bo moral sedaj prevzeti dom. Ali bo nalogo zamožl vsaj v malem rešiti, pa je drugo in zelo težko vprašanje.

za šolsko leto 1928/29 je izšel in stane 16 Din. Naročila sprejema Učiteljska tiskarna v Ljubljani, Frančiškanska 6

nične šole (2 češkoslovaške in 2 nemški v Pragi in Brnu), 9 samostojnih visokih šol (2 teološki fakulteti, visoka poljedelska šola, veterinarska, montanistična, akademija oblikujočih umetnosti in 3 visoke šole za ruske in ukrajinske emigrante). Visokošolski karakter imajo: državni glasbeni in dramatični konservatorij v Pragi (ustanov. l. 1811) konservatorij v Brnu, nemška akademija za glasbo in umetnost v Pragi, državna arhivska šola v Pragi, višja šola za socialno skrb, državna šola za stenografe, 2 šoli visokega pedagoškega študija v Pragi in Brnu, državna knjigovodska šola. Institut français de Prague in 25 teoloških zavodov. Na vseh teh šolah je bilo v zimskem semestru 1925/26 28.977 slušateljev od teh 2888 slušateljic in 7684 tužcev (Rusov, Poljakov, Rumunov, Jugoslovenov, Madžarov itd.).

Ljudska vzgoja je v ČSR izdatno pospeševana. Za njo sta bila izdana dva zakona. Zakon iz l. 1919 je upravitel organizacijo ljudskih kurzov državljanske vzgoje (za dorasle) ter ukazal, da mora v vsakem sodnem okraju biti ustanovljen okrajni prosvetni odbor. Ti odbori, kojih je 569 z 8442 krajevnimi prosvetnimi komisijami, so organizirali l. 1926 skupno 107.871 prosvetnih prireditev. V 47.873 predavanjih in kurzih je bilo preko 3.600.000 udeležencev. Izmed ostalih je omeniti preko 20.000 diletantskih predstav, 8000 mladinskih predavanj, 7000 vzgojnih kinematografskih

predstav, 5500 ljudskih predavanj, 5000 mariošnetnih predstav, 1000 razstav in dr.

Drugi dalekosežni prosvetni zakon je o javnih občinskih knjižnicah iz l. 1919. Z njim se vsaki občini in vasi nalaga, da ustanovi in izdržuje javno knjižnico (za narodnostne manjšine se ustanavlja druga oddeljena knjižnica). Medtem ko je bilo l. 1920 skupno 2400 občinskih knjižnic s 1.700.000 zvezki, je znašalo l. 1926 število občinskih knjižnic skoraj 15.000 z več kot 5 milijonov zvezkov. Število zapisanih čitateljev je bilo 900.000 izposojenih knjig, 13.500.000 in letni prejemki knjižnic so znašali 16.000.000 Kč.

JOSIP DOLGAN:

Učni načrt kmetijske delovne šole.

II. razred.

Kolobarjenje: Kako se imenujejo njihove njive; kaj so nanje vsadili letos; lani; plitve in globoke korenine; od katerih rastlin rabimo korenine, liste in bilj ali zrnje; plevel med raznimi rastlinami; katere rastline okopavamo; odkod jemljejo hrano plitve ali globoke korenine; po katerem gnojilu rastejo listi; rastline menjavamo; zakaj so lani sadili krompir, letos pa žito; katere rastline sadimo vedno na isto njivo.

Gozd: Bor; smreka; jelka; macesen; tisa; korenine; korenine pri vrhu; globoke korenine; ali je zemlja peščena ali ilovnata; na kateri zemlji lepše raste; trdota lesa; mlade vejice in barva ter trdota mladih listov; listna kožica; prašne mačice; letošnji in lanski storži; pestične mačice; kje so drevesa najbolj ravna; drevesa v goščavi ali na samem; kako so razvrščene veje; kako so razvrščeni listi; hrast; les; korenine; veje; listi; prašniki; pestiči; ježarica; šiškarica; bukev; gaber; breza; akacija; jesen; krhlika; svib; kalina; kozja pogačica; meduljevina; češmin; šipek; relika; zajčja detelja; zimzelen; volčja jagoda; jagodnjak; borovnica; brusnica; šmarnica; praprotnica; glistnica; orlova praprost; sladka koreninica; korenine; steblo; listi; cveti; število cvetnih in časnih listov; pestičev in prašnikov; plodovi; trosi; svetloba, zemlja, drevesa in rastline; strupene in zdravilne rastline; od katerih zelišč imamo korist; vrednost dreves; na kakšni zemlji rastejo razni gromovi.

Hrošči: Vrste hroščev po obliki; glava; oči; tipalnice; usta; oprsje; noge; krila; zadek; obročki; zadek pri samici; rjavi hrošč; samec in samica; koliko časa živi; samica v zemlji; jajčeca; črvi; kaj objedajobuba; kaj objedajohrošč.

Metulji: Sviloprejka; jajčeca; gosenica; kokon in buba; murva; vrste metuljev po barvi kril; rilček; škoda.

Ob vodi: Jelša; iva; vrba; topola; mačice; pestiči; ali so prašniki in pestiči na istem cvetu; na istem drevesu; lapuh; repuh; listi; zakaj jih rabimo; bela kopriva; rumena kopriva; perunika; loč; alge; posamezne nitke.

Listi: Pecelj; žilice; dno; rob; oblika lista; kožica; stanica; kje uhaja zrak, ako pihamo v prerezan pecelj; listne reže; listi povodno kuge v vodi; kisik; cveti in peclji ivanjščice v kozarcu; ogljenčeva kislina; rastlina v vodi z oljem; izhlapevanje; kam so obrnjeni listi; na kateri strani so reže; na kateri strani je list bolj zelen; kje rastejo sočni ali suhi listi; dlakice; kateri listi imajo trdo kožico; zakaj; listi naapnenasti in suhi zemlji.

Čmrlj, osa sršen; Zelo in mehurček ka trup; vrste čmrljev; satje; med; ličinke; buba; previdnost pred sršeni; zdravilo.

Luna in zvezde: Kje je vzhajala luna v januarju; kje vzhaja in zahaja sedaj; lunin mrk; kje je stal veliki voz pozimi zvečer ob 8. uri; kje stoji sedaj; katera zvezda je vedno na istem mestu.

(Dalje prihodnjic.)

Pletenine lastni izdelki vedno v veliki izbiri. Najmodernejši vzorci. Naročila po meri v najkrajšem času. Velika zaloga nogavic. FR.M.ROZMAN, Ljubljana, Zidovska ul. 7.